

12. JA VIDES IEROBEŽOJUMI NEĻAUJ SAIMNIEKOT, VAI VARU SAŅEMT KOMPENSĀCIJU?

**VIDES IEROBEŽOJUMU VEIDI
KOMPENSĀCIJU PIEEJAMĪBA UN APMĒRI
KOMPENSĀCIJU PIEPRASĪŠANAS KĀRTĪBA**

Meža apsaimniekošanā ir noteikti dažāda veida vides ierobežojumi, sākot ar koku ciršanas aizliegumu galvenajā cirtē, kailcirtē vai kopšanas cirtē līdz pat jebkādas mežsaimnieciskās darbības aizliegumam. Vairāki saimnieciskās darbības ierobežojumi pastāv arī tā sauktajos saimnieciskajos mežos, piemēram, ierobežojumi aizsargjoslās vai prasība saglabāt bioloģiski nozīmīgus meža struktūras elementus, taču par tiem īpašniekam kompensācija šobrīd nav paredzēta. Meža īpašnieks var pieprasīt kompensācijas maksājumus par saimnieciskās darbības ierobežojumiem:

- aizsargājamās meža teritorijās;
- *Natura 2000* meža teritorijās.

Kompensācijas saņemšanai var pieteikt tikai meža zemes platību, kurai, atbilstoši normatīvajiem aktiem par meža inventarizācijas kārtību, ir spēkā esoša meža inventarizācijas lieta. Situācijā, kad zemes īpašums pieder vairākiem īpašniekiem, kompensāciju prasa visi kopīpašnieki, savstarpēji vienojoties. Ja zemes īpašniekam uzlikts naudas sods par pārkāpumiem vides jomā, kā arī ja viņa vainas dēļ videi vai mežam nodarīti zaudējumi, kompensācijas pieprasījumu izskata tikai tad, kad šis naudas sods ir samaksāts un atlīdzināti videi un mežam nodarītie zaudējumi. Jāatceras, ka īpašniekam gadā piešķir tikai vienu kompensāciju – no Eiropas Savienības fondu līdzekļiem vai no valsts vai pašvaldības budžeta – un tikai tad, ja tiek ievērotas normatīvajos aktos noteiktās prasības par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem!

Aizsargājamās meža teritorijas

*Likums par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās*¹ ir spēkā no 2013. gada 1. jūnija. Tas nosaka meža īpašnieku tiesības uz kompensāciju **īpaši aizsargājamās dabas teritorijās** un **mikrolieģumos** (ja tie nav Eiropas nozīmes aizsargājamas teritorijas (*Natura 2000*) un to platība ir mazāka par 1 ha), ja tajās ir noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi attiecībā uz koku ciršanu vai saimnieciskās darbības aizliegums. Ir divi kompensācijas veidi:

- neapbūvētas zemes atpirkšana dabas rezervātā vai citas aizsargājamās teritorijas dabas rezervāta, stingrā režīma vai regulējamā režīma zonā;

1 <http://likumi.lv/doc.php?id=256138>

Ja vides ierobežojumi neļauj saimniekot. Vai varu saņemt kompensāciju?

- Ikgadējs atbalsta maksājums no valsts vai pašvaldības budžeta.

Likumā noteikts, kādos gadījumos un kā notiek zemes cenas noteikšana un zemesgabala atpirkšana. Pamatojoties uz likumu, izdotie Ministru kabineta (MK) noteikumi Nr. 891² nosaka saimnieciskās darbības ierobežojumus, par kuriem pienākas kompensācija, tās izmaksas nosacījumus, kārtību un apmēru. Kompensācija paredzēta par saimnieciskās darbības ierobežojumiem mežaudzēs, kuras sasniegušas vismaz 20 gadu vecumu, un kuru apjoms ir no 43 līdz 157 eiro par hektāru atkarībā no saimnieciskās darbības ierobežojuma veida (skat. tabulu).

Meža īpašniekam jāaizpilda vienotas formas iesniegums (MK noteikumu Nr. 891 pielikums) un jāiesniedz līdz attiecīgā gada 15. maijam Dabas aizsardzības pārvaldē (DAP) vai pašvaldības domē (vai pašvaldības

2 <http://likumi.lv/ta/id/260422-noteikumi-par-saimnieciskas-darbibas-ierobe-zojumiem-par-kuriem-pienakas-kompensacija-tas-izmaksas-nosacijumiem-karti-bu-un-apmeru>

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos par noteiktajiem mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem vai aizliegumiem ir iespēja saņemt kompensāciju ikgadēja atbalsta maksājuma veidā no valsts vai pašvaldības budžeta.

Kompensācijas par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem
aizsargājamās teritorijās un Natura 2000 teritorijās

	Aizsargājamās teritorijas	Natura 2000 meža teritorijas
Objekti	Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Mikroliegumi (<1 ha)	Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000) Mikroliegumi (>1 ha)
MK noteikumi	Nr. 891	Nr. 171
Kompensācija	par saimnieciskās darbības ierobežojumiem (eiro par hektāru)	par saimnieciskās darbības ierobežojumiem (eiro par hektāru)
	<ul style="list-style-type: none"> • aizliegta jebkāda mežsaimnieciskā darbība – 157 eiro ha⁻¹; • aizliegta koku ciršana galvenajā cirtē – 157 eiro ha⁻¹; • aizliegta koku ciršana galvenajā cirtē – 128 eiro ha⁻¹; • aizliegta koku ciršana kailcirtē – 43 eiro ha⁻¹. 	<ul style="list-style-type: none"> • aizliegta mežsaimnieciskā darbība, aizliegta galvenā cirtē un kopšanas cirtē – 160 eiro ha⁻¹; • aizliegta galvenā cirtē – 120 eiro ha⁻¹; • aizliegta kailcirtē – 45 eiro ha⁻¹; • vienā zemes vienībā ir vairāku veidu dažādu likmju saimnieciskās darbības ierobežojumi – 112 eiro ha⁻¹
Finansējums	Valsts vai pašvaldības budžets	ES budžets
Administrē	Dabas aizsardzības pārvalde (DAP) vai pašvaldības dome	Lauku atbalsta dienests (LAD)
Informācija	www.daba.gov.lv	www.lad.gov.lv
Vienotas formas iesniegums	MK noteikumi pielikums	Publicēts LAD mājas lapā
Iesniegšanas datums	15. maijs	23. maijs* / 15. jūnijs (labojumi)
Lēmuma pieņemšana	1 mēnesis pēc iesnieguma saņemšanas	1 mēnesis pēc pārbaudes īpašumā
Izmaksāšana	3 mēneši pēc lēmuma pieņemšanas	1. decembris līdz nākamā gada 30. jūnijam
* 2016. gadā;	MK noteikumos nav noteikti ikgadējie pietiekšanās termiņi	

Ja vides ierobežojumi neļauj saimniekot. Vai varu saņemt kompensāciju?

pilnvarotā pašvaldības institūcijā), ja īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izveidojusi pašvaldība. Iesniegumu var iesniegt klātienē vai pa pastu, DAP – arī tiešsaistes datu pārraides režīmā.

Ja iesniegums ir nepilnīgs vai nav izpildītas visas prasības, atbildīgā institūcija nosaka termiņu tās norādīto trūkumu novēršanai. Ja norādītie trūkumi noteiktajā termiņā netiek novērsti, kompensācijas piešķiršana tiek atteikta. Lēmumu par kompensācijas piešķiršanu vai atteikumu atbildīgā institūcija pieņem mēneša laikā pēc iesnieguma saņemšanas. Triju mēnešu laikā pēc lēmuma pieņemšanas par kompensācijas piešķiršanu atbildīgā institūcija nodrošina attiecīgā atbalsta izmaksu, ja valsts vai pašvaldības budžetā šim mērķim ir piešķirti līdzekļi. Ja īpašnieks nav apmierināts ar lēmumu, to var apstrīdēt Vides pārraudzības valsts birojā mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas.

Par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem upju aizsargjoslās kompensācija šobrīd nav paredzēta.

Lai pieprasītu kompensāciju, zemes īpašuma tiesībām uz zemi jābūt nostiprinātām zemesgrāmatā un zemes robežām ierīkotām atbilstoši normatīvajos aktos par zemes kadastrālo uzmērīšanu un Civillikumā noteiktajām prasībām. Pretendentam jābūt samaksājušam nekustamā īpašuma nodokli par iepriekšējo gadu un kārtējo gada ceturksni, kā arī jāapstiprina, ka par zemesgabalu pašreizējā gadā nav piešķirta kompensācija no Eiropas Savienības fondu līdzekļiem. Kompensācija ikgadējā atbalsta maksājuma veidā netiek piešķirta, ja zemes īpašnieks par noteiktu saimnieciskās darbības ierobežojumu attiecīgajā mežaudzē jau ir saņēmis kompensāciju – vienreizējo atlīdzību saskaņā ar likumu *Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos* (spēkā no 01.01.2006. līdz 01.06.2013.).

Natura 2000 meža teritorijas

Kompensācijas maksājumu par *Natura 2000* meža teritorijām var saņemt par meža zemes, izņemot purvus, platību, kas atrodas:

- Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorijā (*Natura 2000*) un atbilst likuma *Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām*³ nosacījumiem;
- mikroliegumā, kas noteikts atbilstoši normatīvajiem aktiem⁴ par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu ārpus *Natura 2000* teritorijas un *Natura 2000* teritorijā, ja tās aizsardzības režīms nenodrošina sugas vai biotopa aizsardzību.

Atbalstam pieteiktajai platībai jābūt ne mazākai par hektāru, robežām jāsakrīt ar meža nogabalu robežām un jābūt identificējamām dabā. Meža zemes platību, par kuru ir tiesības saņemt atbalstu, nosaka, pamatojoties uz Meža valsts reģistra (MVR) un Lauku atbalsta dienesta (LAD) lauku reģistra datiem. Turklāt šajās platībās uz 1. aprīli, saskaņā ar normatīvajiem aktiem par īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību un izmantošanu vai sugu un biotopu aizsardzību, jābūt spēkā kādam no saimnieciskās darbības ierobežojumiem.

Ikgadēju atbalsta maksājumu par saimnieciskās darbības ierobežojumiem Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijās (*Natura 2000*) izmaksā no attiecīgo Eiropas Savienības fondu

3 <http://likumi.lv/doc.php?id=59994>

4 <http://likumi.lv/doc.php?id=253746>

Ikgadēju atbalsta maksājumu par saimnieciskās darbības ierobežojumiem Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijās (Natura 2000) izmaksā no ES fondu līdzekļiem.

līdzekļiem. Maksāšanas kārtība un atbalsta summa noteikta 2015. gada 7. aprīļa MK noteikumos Nr. 171⁵. Ja ir ievēroti visi atbalsta saņemšanas nosacījumi, par vienu hektāru iespējams saņemt no 45 līdz 160 eiro, atkarībā no ierobežojuma veida (skat. tabulu).

Atbalsta pretendents LAD iesniedz vienoto iesniegumu, tā pielikumu un meža zemes plāna kopiju ar atzīmēto atbalstam pieteiktā meža zemes platību atbilstoši prasībām, kas noteiktas normatīvajos aktos par tiešo maksājumu piešķiršanas kārtību lauksaimniekiem. Ja LAD pieprasa papildu informāciju, meža īpašnieks 10 darba dienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas rakstiski iesniedz attiecīgo informāciju un, ja nepieciešams, pievieno papildu dokumentus.

5 <http://likumi.lv/ta/id/273532>

LAD pārbaudes īpašumā veic, piedaloties Valsts meža dienesta (VMD) pārstāvim. Pamatojoties uz pārbaudes rezultātiem, LAD mēneša laikā pieņem lēmumu par atbalsta apmēru vai iesnieguma noraidīšanu. Atbalsta pretendents var apstrīdēt un pārsūdzēt LAD amatpersonu lēmumu *Lauku atbalsta dienesta likumā* noteiktajā kārtībā. Atbalsts tiek izmaksāts vienā vai divos maksājumos laikposmā no kārtējā gada 1. decembra līdz nākamā gada 30. jūnijam.

Literatūra

1. Dabas aizsardzības pārvalde – www.daba.gov.lv.
2. Lauku atbalsta dienests – www.lad.gov.lv.
3. Likums Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām. Pieņemts: 02.03.1993. Stājas spēkā: 07.04.1993.
4. Likums Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās. Pieņemts: 04.04.2013. Stājas spēkā: 01.06.2013.
5. MK noteikumi Nr. 171 Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanai 2014.–2020. gada plānošanas periodā. Pieņemts: 07.04.2015. Stājas spēkā: 21.04.2015.
6. MK noteikumi Nr. 891 Noteikumi par saimnieciskās darbības ierobežojumiem, par kuriem pienākas kompensācija, tās izmaksas nosacījumiem, kārtību un apmēru. Pieņemts: 17.09.2013. Stājas spēkā: 02.10.2013.
7. MK noteikumi Nr. 940 Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu. Pieņemts: 18.12.2012. Stājas spēkā: 01.01.2013.